

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ
В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАнь В. МОЕМА)

(Сопіна О. А., кандатка філологічних наук, доцентка,
Кисельова О. С., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

При дослідженні питань функціонування мови актуальності набуває фактор стилістичного потенціалу фразеологічних одиниць, що вирізняються в англійській мовній картині світу певними особливостями, а способи їх використання в мовленні, у т.ч. художньому, є одним із найважливіших стилістичних засобів англійської мови.

Метою дослідження є визначення функційної специфіки фразеологічних одиниць в англійській мовній картині світу.

Наукову розвідку проведено на матеріалі коротких оповідань В. Моєма [2]. Зафіксовано 350 фразеологічних одиниць (далі – ФО) і 530 випадків їх вживання, які проаналізовано в аспекті їхньої структурно-граматичної характеристики (за О. Кунінім [1, с. 5]), а також за критеріями стійкості та окремооформленості ФО. Появу ФО в оповіданнях В. Моєма обумовлено внутрішньою необхідністю, адже оповідання – це невеликий за обсягом твір, де автор намагається розкрити характери персонажів, додаючи в їхнє мовлення фразеологізми. ФО також використовуються автором для опису різних ситуацій, в які залучаються герої оповідань.

Відповідно до структурно-семантичної і граматичної характеристик ФО виділено такі класи.

1. Номінативні ФО (**thoughts in a whirl** – голова / думки обертом: «His thoughts in a whirl, he rode slowly back to Soissons» (The Unconquered) [2, с. 473]; **will of iron** – залізна воля: «She has a will of iron» (Footprints in the Jungle) [2, с. 641]; **pallor of death** – смертельна блідість: «Under the breathless sun of midday it had the white pallor of death» (Mackintosh) [2, с. 71]. Проведений аналіз показав, що найчастіше ці ФО відносяться до назв людей або тварин. Вони є емоційно марковані. Для конструкцій даного структурного типу (з підрядним зв'язком) властиве повне переосмислення компонентів, що і проявляється у вищенаведених прикладах.

2. Номінативно-комунікативні ФО (**to turn to stone** – скаменіти: «He stopped as though turned to stone with horror» (The Unconquered) [2, с. 478]; **not to care a hang** – плювати на щ.-н., не мати ніякого діла до ч.-н.: «She never cared a hang what she said» (Footprints in the Jungle) [2, с. 645]; **to sow one's wild oats** – віддавати дань захопленням молодості, грішити в молодості, перебіситися: «I sowed my wild oats» (The Round Dozen) [2, с. 379], до яких відносяться дієслівні ФО. Переважна більшість цих ФО відноситься до номінації людини, до дій, які людина здійснює, або до станів, у яких вона знаходиться).;

3. Вигуківі (**poor devil** – бідолага: «I handcuffed him to a policeman, though it was hardly necessary, for the poor devil was shaking with fright and took a couple of men besides» (Footprints in the Jungle) [2, с. 644]; **by George / heaven** – клянуся святым Георгієм!,

Боже мій!, бачить Бог!, чесе слово!, ось так так!, ну і ну!: «By George, I bet that was a bad moment» (Footprints in the Jungle) [2, с. 642]. У всіх наведених прикладах вигуківі ФО виражають особистісне відношення людини або до самого себе, або до когось іншого).

4. Модальні ФО (*one can't take a joke* – жартів не розуміє: «I'll say this for you, Mac, you can't take a joke» (Mackintosh) [2, с. 82]; *you bet your life!* – ще й як!: «You bet your life I am!» (Mackintosh) [2, с. 102]. При більш узком понимании модальность рассматривается как выражение утверждения и отрицания, обозначение ими отношения к высказыванию с точки зрения его достоверности, желательности, предположительности).

5. Комунікативні ФО (значення зафіксованих нами одиниць є або повністю переосмисленим (*let bygones be bygones* – що було, то пройшло: «He's going to buy a tractor and a plough with his own money. You must let bygones be bygones» (The Unconquered) [2, с. 481]; «But I said, – better let bygones be bygones» (The Round Dozen) [2, с. 402], або частково переосмисленим (the last straw that breaks the camel's back – остання крапля переповнює чашу: «Don't speak of him, – she cried violently, – that would be the last straw» (The Unconquered) [2, с. 480].

Аналіз показав, що найбільш поширеними в мові В. Моема є ФО з ознаками окремооформленості. Зауважено, що саме завдяки випадкам окремооформленості мова В. Моема і, відповідно, його творів є більш експресивно маркованою, такі ФО розкривають характери персонажів глибше, занурюють читача в атмосферу оповідань і допомагають йому побачити ситуацію з авторської позиції. Так, відповідно до критерію окремооформленості, зафіксовано ФО з наявністю:

- розриву («I knew it was a foolish thing to do, for the chances against us were a thousand to one» (Footprints in the Jungle) [2, с. 646]),
- вклинювання («They were all on the merry side» (Footprints in the Jungle), «Then Hans had a lucky break» (The Unconquered) [2, с. 461]),
- субституції («I'm too old a dog to learn new tricks» (The Verger) [2, с. 269]).

Параметри контамінації і розширення не виявлено.

У проаналізованих текстах В. Моема виявлено ФО, які зберігають свою стійкість і не зазнають ніяких змін із позиції автора. Зокрема, відповідно до стійкості ФО виділено одиниці:

- з верхнім порогом стійкості (до таких ФО віднесено звороти, у яких неможливі будь-які зміни, їх зафіксовано близько 100 в проаналізованих нами оповіданнях: *for a song, sooner or later, from A to Z, to sweat like a pig*),
- середнім (у ФО із середнім порогом стійкості припускаються незначні зміни: *to give/blow a whistle, (as) right as rain (trivet), (as) fit as a fiddle*),
- нижнім (у даних ФО можуть бути найзначніші зміни: *to bring smb to his knees, to bite (snap) one's head off, to waste one's breath, to get around*).

Зауважимо, що ФО з нижнім порогом стійкості зафіксовано більше, ніж ФО з верхнім і середнім порогом.

Отже, відзначено, що між фразеологізмами та їх комунікативно-прагматичною спрямованістю існують тісні взаємозв'язки. Фразеологічним одиницям властиві певні мовні особливості, які складають основу їх стилістичного потенціалу, а способи їх вживання в мові, зокрема, в оповіданнях В. Моема, є одним із важливих стилістичних засобів англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кунин А. В. Курс фразеології сучасного англійського мови. Вид. 3-є, стер. Дубна: Фенікс+, 2005. 488 с.
2. Maugham W. Somerset. Collected Short Stories. N.-Y.: Garden City, 1953. 928 p.